

Huishoudensprognose 2008–2050: uitkomsten

Coen van Duin en Suzanne Loozen

Het aantal huishoudens blijft de komende decennia toenemen, van 7,2 miljoen in 2008 tot 8,3 miljoen in 2039. Daarna zal het aantal weer afnemen tot 8,2 miljoen in 2050. De groei van het aantal huishoudens wordt gedeeltelijk verklaard door de bevolkingsgroei. De huishoudens-toename is echter sterker, omdat het aandeel eenpersoonshuishoudens zal groeien. Dit heeft deels te maken met de vergrijzing, deels met een toename van scheidingen.

1. Inleiding

Het CBS publiceert eens in de twee jaar de nationale huishoudensprognose. De huishoudensprognose beschrijft de verwachte toekomstige ontwikkeling van de bevolking naar huishoudenspositie, en van huishoudens naar type en grootte. Dit artikel geeft een overzicht van de belangrijkste uitkomsten uit de nieuwe huishoudensprognose 2008–2050 van het CBS. Het volgende artikel *Een nieuw model voor de CBS-huishoudensprognose* (Van Duin en Harmsen, 2009) gaat in op het model en de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de huishoudensprognose.

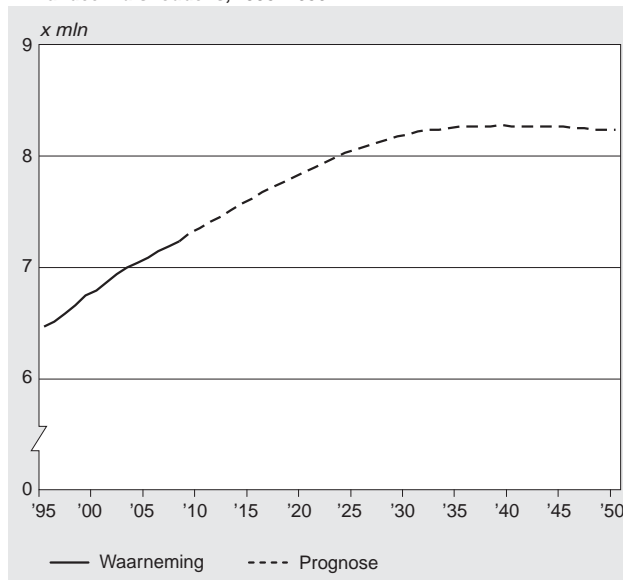
2. Belangrijkste toekomstige ontwikkelingen

Aantal huishoudens

Het aantal huishoudens is de afgelopen jaren sterk gegroeid en zal tot 2039 nog met ruim een miljoen toenemen, tot 8,3 miljoen (*grafiek 1*). Vanaf 2040 zal het aantal licht gaan dalen. In 2050 zijn er naar verwachting 8,2 miljoen huishoudens in Nederland. De toename tot en met 2039 hangt voor een deel samen met de bevolkingsgroei, maar ook met de sterke groei van het aantal eenpersoonshuishoudens. Dit wordt grotendeels verklaard door de veranderende leeftijdsopbouw: er komen meer 65-plussers die relatief vaak alleen komen te wonen. Daarnaast is er ook bij de jongere leeftijdsgroepen een verdere toename van het aantal eenpersoonshuishoudens te verwachten.

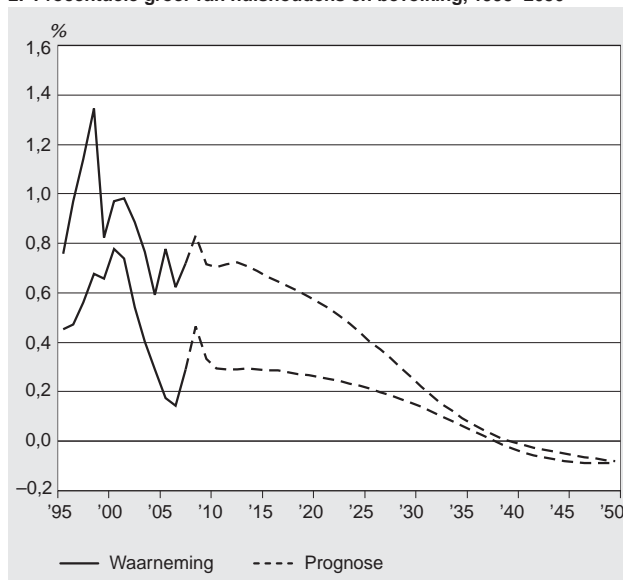
Het aantal huishoudens neemt al jaren sterker toe dan de bevolking (*grafiek 2*). De groei van het aantal huishoudens zal de komende decennia echter fors afnemen. De komende tien jaar groeit de bevolking met ongeveer 0,3 procent per jaar, terwijl het aantal huishoudens met

1. Aandeel huishoudens, 1995–2050

0,7 procent toeneemt. Daarna neemt de groei van zowel bevolking als huishoudens sterk af. Vanaf ongeveer 2040 wordt zelfs een afname verwacht van zowel de bevolking als het aantal huishoudens.

2. Procentuele groei van huishoudens en bevolking, 1995–2050

Eenpersoonshuishoudens

Door de sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens neemt het aantal huishoudens sterker toe dan de

bevolking (grafiek 3). Het aantal huishoudens dat uit één persoon bestaat zal in 2050 met een miljoen zijn toegenomen, tot 3,6 miljoen. In 2050 zal 44 procent van de huishoudens een eenpersoonshuishouden zijn. In 2008 was dit aandeel nog 35 procent.

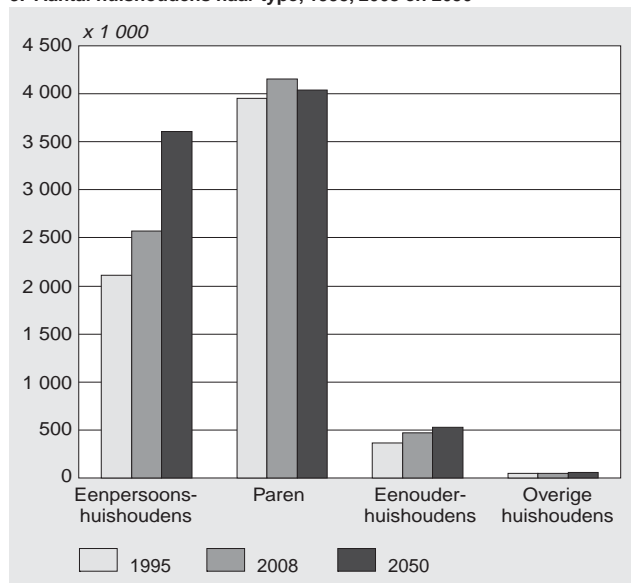
Paren

Het aantal huishoudens dat bestaat uit een al dan niet gehuwd paar, met of zonder thuiswonende kinderen, neemt de komende tien jaar licht toe (van 4,2 miljoen in 2008 naar 4,3 miljoen in 2025). Daarna zal weer een daling plaatsvinden, tot 4,0 miljoen in 2050. In relatief opzicht neemt het aantal paren gedurende de hele periode af. In 1995 bestond ruim 60 procent van de huishoudens uit een samenwonend paar, met of zonder thuiswonende kinderen. In 2008 was dit aandeel al teruggelopen tot 57 procent. In 2050 bestaat iets minder dan de helft van alle huishoudens uit paren.

Eenouderhuishoudens

Het aantal huishoudens dat wordt gevormd door één ouder met minimaal één thuiswonend kind zal volgens de huidige prognose licht toenemen, van 466 duizend in 2008 tot 525 duizend in 2050. Het aandeel van de eenouderhuishoudens in het totaal blijft 6 procent.

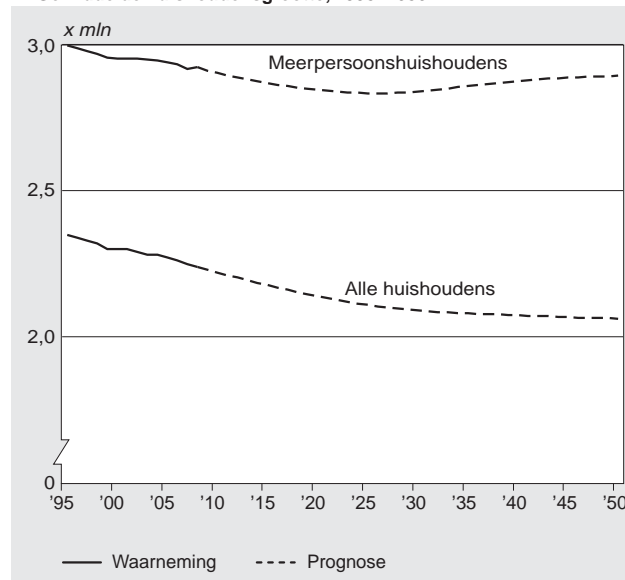
3. Aantal huishoudens naar type, 1995, 2008 en 2050

Huishoudensgrootte

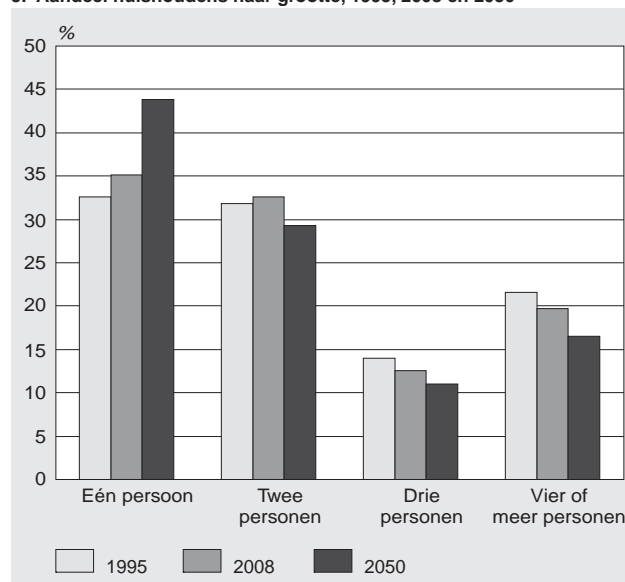
Een huishouden bestond in 2008 uit gemiddeld 2,2 personen (grafiek 4). De komende tien jaar zal de gemiddelde grootte afnemen tot 2,1 personen, om vervolgens tot 2050 nagenoeg constant te blijven. Deze afname van de gemiddelde huishoudensgrootte komt door de naar verhouding sterkere toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. De gemiddelde grootte van meerpersoonshuishoudens blijft vrij constant op 2,9 personen.

4. Gemiddelde huishoudensgrootte, 1995–2050

In 2008 lag zowel het aandeel eenpersoonshuishoudens als het aandeel tweepersoonshuishoudens in het totaal aantal huishoudens op ongeveer een derde (grafiek 5). In 2050 zal het aandeel van de eenpersoonshuishoudens zijn opgelopen tot 44 procent. Bijna drie op de tien huishoudens bestaan dan uit twee personen. De huishoudens van vier of meer personen maakten in 2008 bijna een vijfde van het aantal huishoudens uit. Dit aandeel zal in 2050 zijn afgenomen tot 16 procent. Ook het aandeel driepersoonshuishoudens daalt licht, van 12 naar 11 procent van het totaal.

5. Aandeel huishoudens naar grootte, 1995, 2008 en 2050

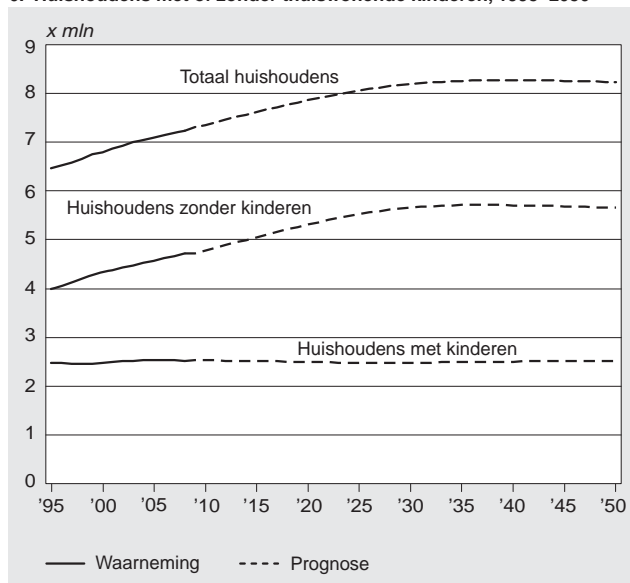

Kindertal

In 2008 waren er 2,5 miljoen huishoudens met een of meer thuiswonende kinderen (grafiek 6). In deze huishoudens staat in bijna een half miljoen gevallen één ouder aan het hoofd. Het merendeel van de huishoudens met een of

meer thuiswonende kinderen betreft echter een al dan niet gehuwd paar. Het aantal huishoudens met thuiswonende kinderen blijft tot 2050 vrijwel gelijk.

6. Huishoudens met of zonder thuiswonende kinderen, 1995–2050

De ontwikkeling van het aantal huishoudens zonder kinderen houdt gelijke tred met de ontwikkeling van het totaal aantal huishoudens. Omdat er in 2050 meer huishoudens zijn, zullen er relatief meer huishoudens zijn zonder thuiswonende kinderen. Er zijn dan meer eenpersoonshuishoudens, en meer oudere paren waarvan de kinderen niet meer thuis wonen. In 2008 woonde in 65 procent van de huishoudens geen kinderen; in 2050 zal dit aandeel zijn opgelopen tot 69 procent.

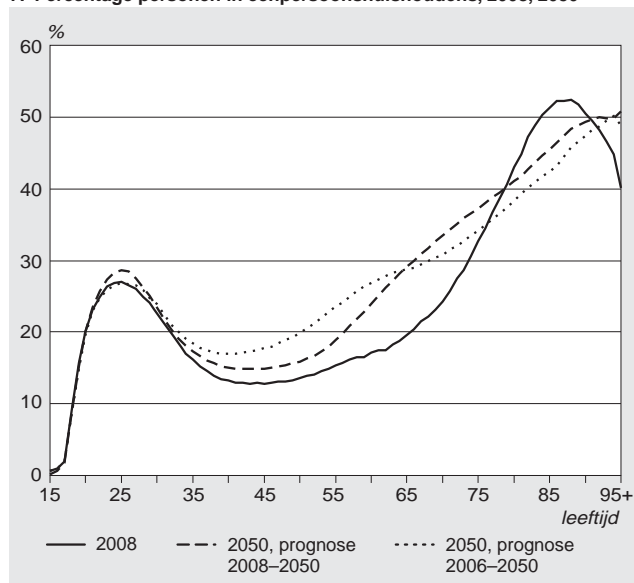
3. Eenpersoonshuishoudens

Grafiek 7 toont het aandeel personen in eenpersoonshuishoudens naar leeftijd (ofwel, het aandeel alleenstaanden). Er zijn relatief veel alleenstaanden onder de twintigers en de 65-plussers. De jonge alleenstaanden voeren, na het ouderlijk huis te hebben verlaten, een tijdje een eenpersoonshuishouden, totdat ze een partner vinden waarmee ze gaan samenwonen. Vanaf ongeveer 45 jaar begint het aandeel alleenstaanden op te lopen doordat paren uiteenvallen, aanvankelijk vaak door (echt)scheiding. Deze toename versnelt vanaf 65 jaar doordat het risico dat de partner komt te overlijden dan snel stijgt.

De nieuwe prognose voorspelt een stijging van het aandeel alleenstaanden op jonge en middelbare leeftijden. Paren zijn minder stabiel dan in het verleden. Doordat ze minder lang standhouden, neemt het aandeel alleenstaanden toe. Bij de tachtigers daalt het juist. Door de stijgende levensverwachting neemt de leeftijd bij verweduwing toe, waardoor oudere paren langer bij elkaar blijven. Op de hoogste leeftijden is er weer een stijging. Dit komt doordat naar verwachting minder alleenstaande ouderen naar een verzorgings- of verpleeghuis zullen gaan.

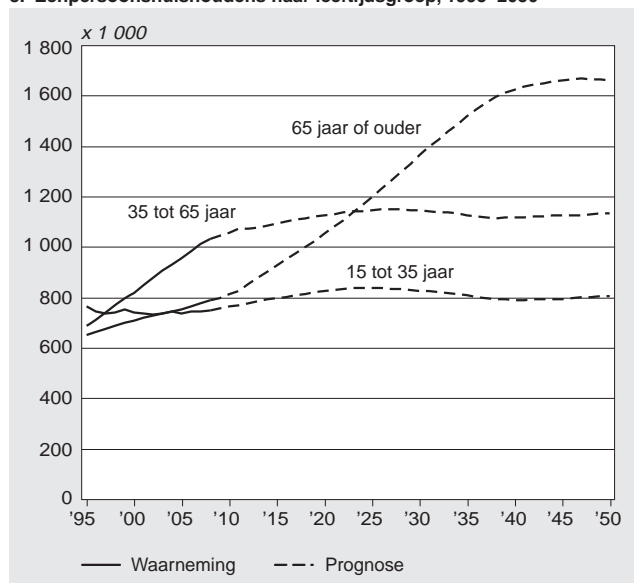
Grafiek 7 toont ook het aandeel alleenstaanden volgens de prognose van 2006 (Van Duin, 2007). Deze is met een ander model gemaakt dan de huidige prognose. In de prognose van 2006 werden trends in de aandelen van de verschillende huishoudensposities doorgetrokken, waarbij rekening werd gehouden met het verband tussen veranderingen in de bevolkingssamenstelling naar burgerlijke staat en naar huishoudenspositie (De Jong en De Beer, 2001). In de nieuwe prognose wordt voor de middelbare leeftijden een minder sterke stijging van het aandeel alleenstaanden verwacht dan volgens de vorige prognose, en bij de hogere leeftijden een sterkere stijging.

7. Percentage personen in eenpersoonshuishoudens, 2008, 2050

Het aantal eenpersoonshuishoudens zal naar verwachting fors toenemen, vooral in de leeftijdsgroep van 65 jaar of ouder (grafiek 8). Voor een groot deel is de toename een gevolg van de vergrijzing. Ouderen zijn vaker alleenstaand (grafiek 7), dus een toename van het aantal ouderen leidt

8. Eenpersoonshuishoudens naar leeftijdsgroep, 1995–2050

tot een toename van het aantal alleenstaanden. Het aantal alleenstaanden van 35–65 jaar stijgt licht. Het aandeel van de alleenstaanden neemt binnen deze leeftijdsgroep over de hele linie toe, maar het aantal personen in de leeftijdsgroep neemt af. Bij de 15–34-jarigen volgt het aantal alleenstaanden ongeveer de ontwikkeling van het bevolkingsaantal van deze groep. Het aandeel alleenstaanden neemt bij hen naar verwachting nog iets toe.

4. Paren

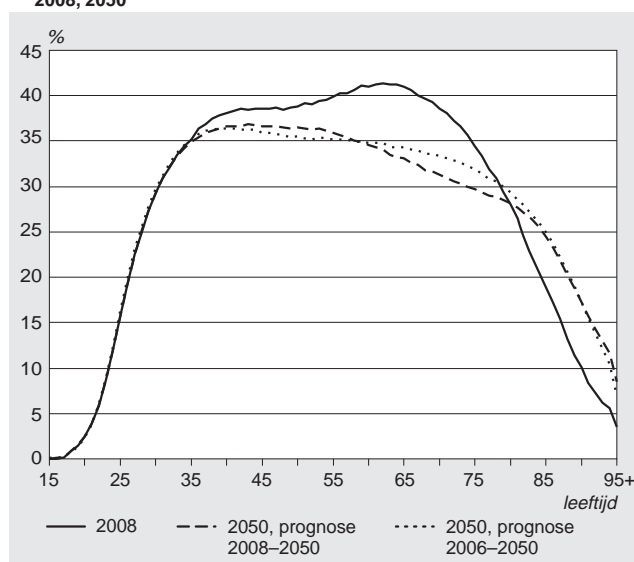
Grafiek 9 toont het aandeel personen dat referentiepersoon is voor een paar (de headshiprate). Het laat een beeld zien dat complementair is aan dat voor eenpersoonshuishoudens). Voor de middelbare leeftijden wordt een afname van het aandeel paren verwacht, bij de hoge leeftijden een toename. De achtergrond hiervan is al

in paragraaf 3 besproken: meer scheidingen en minder verweduwingen. Ten opzichte van de vorige prognose wordt een minder sterke afname van het aandeel paren op middelbare leeftijden verwacht, en een sterkere afname op de hogere leeftijden.

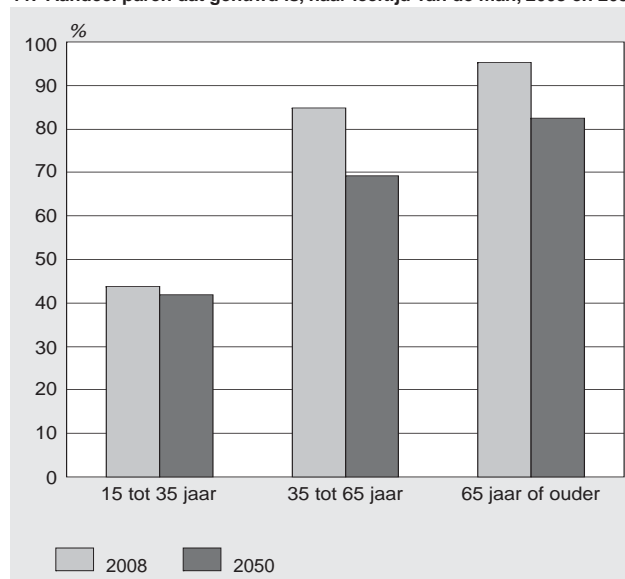
Het aantal paren blijft naar verwachting vrij stabiel. Het loopt nog op van 4,0 miljoen op dit moment naar 4,3 miljoen in 2025, om daarna te dalen tot 4,0 miljoen in 2050 (grafiek 10). Van deze paren is een steeds kleiner deel gehuwd: in 2008 is nog 81 procent van de paren gehuwd, in 2050 zal dat naar verwachting 69 procent zijn.

Het niet-gehuwd samenwonen wint steeds meer aan populariteit. Nu komt dit vooral voor bij de jongere leeftijdsgroepen, en wonen de oudere paren veelal gehuwd samen. In 2050 zal het aandeel paren van 65-plus dat gehuwd samenwoont zijn afgenomen van 95 procent naar 83 procent (grafiek 11).

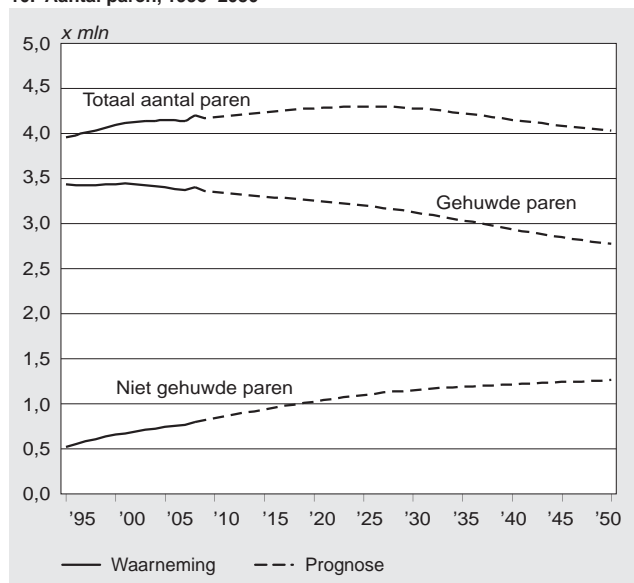
9. Referentiepersoon van paar als percentage van de bevolking, 2008, 2050

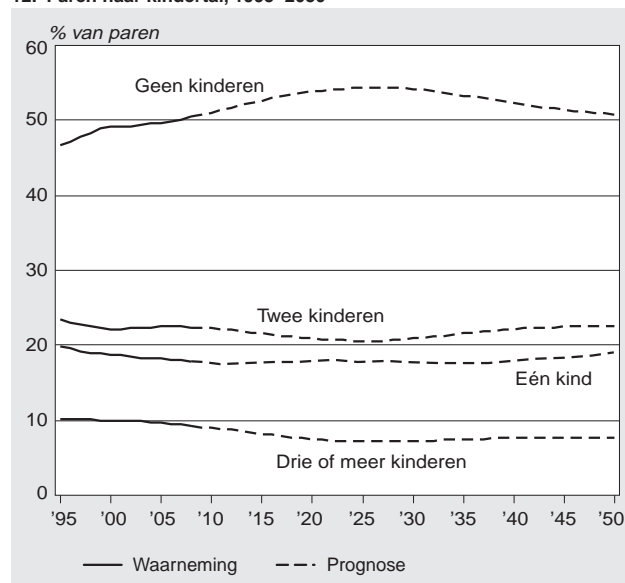
11. Aandeel paren dat gehuwd is, naar leeftijd van de man, 2008 en 2050

10. Aantal paren, 1995–2050

12. Paren naar kindertal, 1995–2050

Paren naar kindertal

De helft van de paren in 2008 had geen thuiswonende kinderen. Deze paren hebben (nog) geen kinderen gekregen, of de kinderen zijn al uit huis.

In 2008 had 22 procent van de paren twee thuiswonende kinderen. Bij 18 procent woonde één kind in huis en bij 9 procent drie of meer kinderen (*grafiek 12*). Tot 2025 neemt het aandeel paren zonder thuiswonende kinderen toe, vooral doordat er steeds meer oudere paren zijn van wie de kinderen al uit huis zijn. Na 2025 neemt de omvang van deze groep af door sterfte.

5. Eenouderhuishoudens

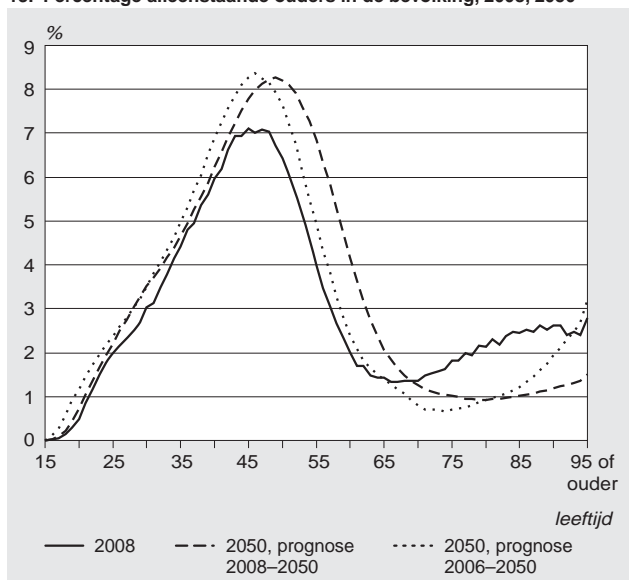
Het aandeel alleenstaande ouders in de bevolking piekt rond de 45 jaar, om daarna snel af te nemen (*grafiek 13*). Op de hogere leeftijden loopt het aandeel weer enigszins op. Een eenouderhuishouden ontstaat doorgaans doordat een paar met kinderen uiteenvalt of doordat één van de ouders komt te overlijden.

Het aantal niet-gehuwde paren met kinderen neemt toe. Omdat deze paren hogere scheidingsrisico's hebben dan echtparen met kinderen, gaat het aandeel eenoudergezinnen naar verwachting stijgen. Bij de hogere leeftijden is er juist een daling van het aandeel eenoudergezinnen.

Door de stijgende levensverwachting blijven stabiele paren steeds langer bij elkaar. Het aandeel verweduwde eenoudergezinnen neemt daardoor af, wat vooral op de hogere leeftijden zichtbaar is. De leeftijd waarop het aandeel piekt, verschuift tussen nu en 2050 een aantal jaren naar rechts. Dit komt doordat de leeftijd van de moeder op het moment dat kinderen het huis verlaten naar verwachting gaat stijgen. In het recente verleden is de leeftijd waarop vrouwen hun kinderen krijgen toegenomen, waardoor moeders straks ouder zijn wanneer hun laatste kind uit huis gaat.

Het aandeel alleenstaande ouders in 2050 volgens de vorige prognose heeft een soortgelijk leeftijds patroon als

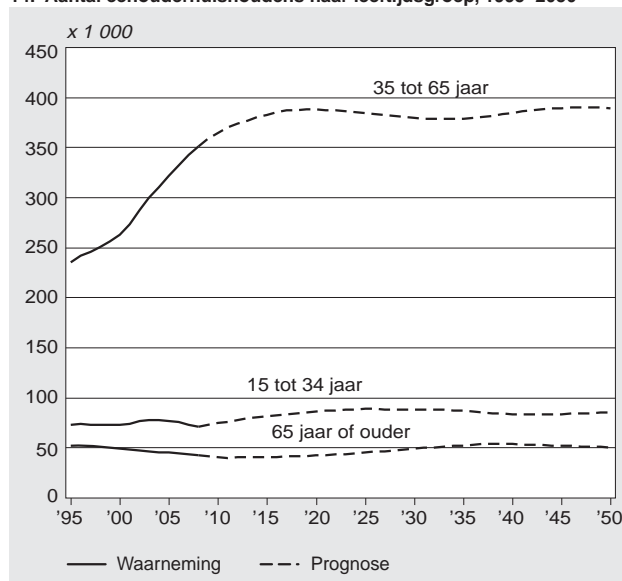
13. Percentage alleenstaande ouders in de bevolking, 2008, 2050

volgens de huidige prognose, maar zonder de verschuiving naar hogere leeftijden.

Het aantal eenouderhuishoudens loopt naar verwachting op van 470 duizend op dit moment tot 530 duizend in 2050. Over de hele periode gaat het om ongeveer 6 procent van het totaal aantal huishoudens. Hoewel het aantal 35-64-jarigen in de bevolking afneemt, neemt het aantal eenouderhuishoudens in deze leeftijdsgroep toe van 350 duizend tot 390 duizend (*grafiek 14*). Bij de 65-plussers, de sterkst groeiende bevolkingsgroep, blijft het aantal eenouderhuishoudens vrijwel constant. Dit hangt samen met de daling van het aandeel alleenstaande ouders bij de hogere leeftijden, door latere verwekking.

14. Aantal eenouderhuishoudens naar leeftijdsgroep, 1995-2050

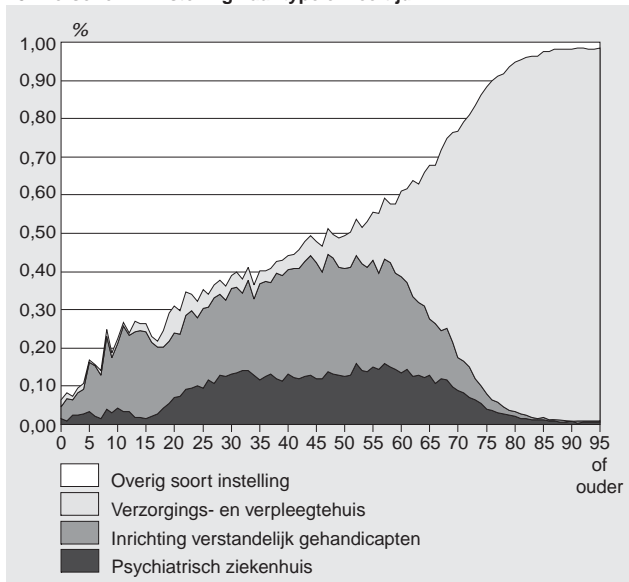
6. Institutionele huishoudens

Een klein gedeelte van de bevolking woont in een institutioneel huishouden, zoals een verpleeg- of verzorgingshuis, een psychiatrisch ziekenhuis, een instelling voor verstandelijk gehandicapten of een gevangenis. Bij de hogere leeftijden gaat het voornamelijk om inwoners van verzorgings- en verpleeghuizen (*grafiek 15*).

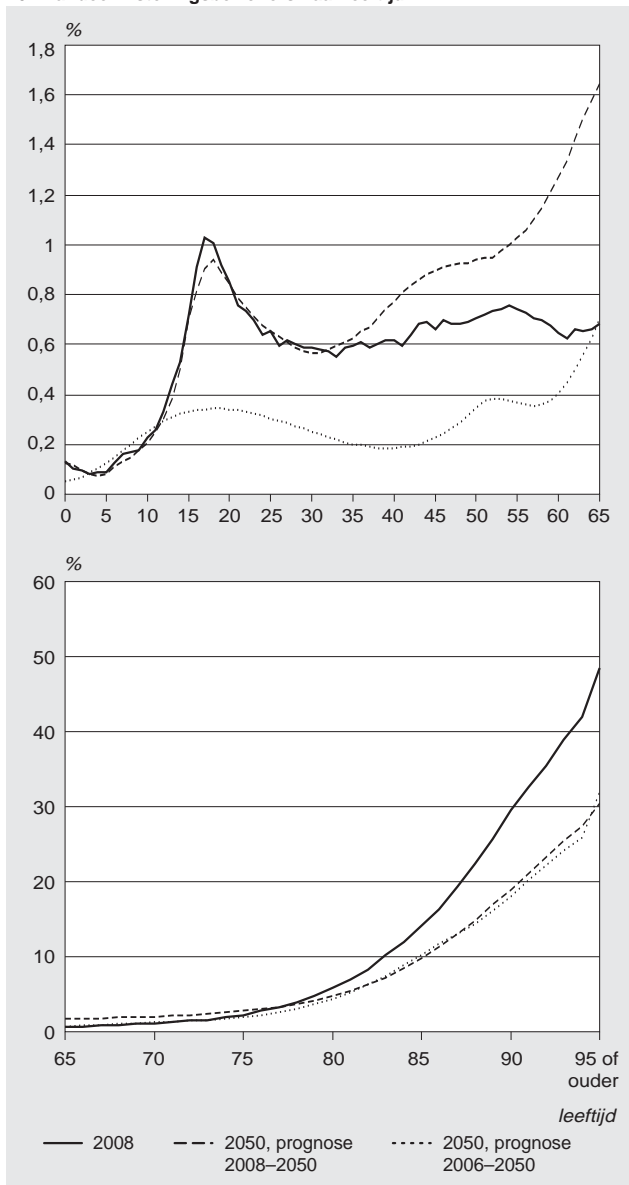
Momenteel woont 1,3 procent van de Nederlandse bevolking in een institutioneel huishouden. Tot 2050 loopt dit naar verwachting op tot 2,1 procent. Deze toename wordt vooral veroorzaakt door een stijging van het aantal hoogbejaarden.

Grafiek 16 toont het aandeel instellingsbewoners naar leeftijd in 2008 en in 2050 volgens de huidige en de vorige prognose. In de prognose van 2006 werd voor zowel lage als hoge leeftijden een daling van het aandeel instellingsbewoners verondersteld. Vooral voor veertigers is sinds 1995 de kans om naar een instelling te gaan echter juist toegenomen (Van Duin en Harmsen, 2009). Bij de 60-plussers is de kans om naar een instelling te gaan in die periode sterk gedaald. In de nieuwe prognose is de jaar-

15. Personen in instelling naar type en leeftijd

16. Aandeel instellingsbewoners naar leeftijd

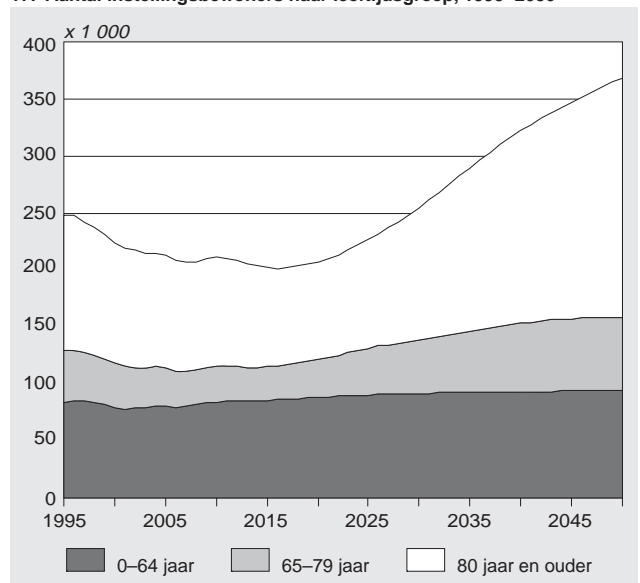

lijkse kans om naar een instelling te gaan bij jonge en middelbare leeftijden op het huidige niveau vastgehouden. De daling bij de hogere leeftijden is tot 2020 doorgetrokken.

Bij de hogere leeftijden is in de oude en nieuwe prognose een sterke daling van het aandeel instellingsbewoners zichtbaar. Voor vijftigers en zestigers ligt het aandeel instellingsbewoners aanmerkelijk hoger dan volgens de vorige prognose. Dit hangt samen met de gestegen kans om naar een instelling te gaan en met de toename van het aandeel alleenstaanden in deze leeftijdsgroep. Alleenstaanden hebben een hogere kans om naar een instelling te gaan dan samenwonenden, vooral op de middelbare leeftijden.

Het beeld dat uit de prognose naar voren komt, is dat door de toename van het aandeel hoogbejaarden en alleenstaanden de behoefte aan instellingsplaatsen zal toenemen. Dit is zelfs zo als de jaarlijkse daling van de instroomkans bij de 60-plussers nog tot 2020 in het huidige tempo doorzet. Het aantal instellingsbewoners stijgt volgens de prognose van 210 duizend nu tot 370 duizend in 2050 (grafiek 17). Ruim 70 procent van de toename komt voor rekening van de 80-plussers.

17. Aantal instellingsbewoners naar leeftijdsgroep, 1995-2050

Literatuur

Duin, C. van, 2007, Huishoudensprognose 2006-2050: veronderstellingen over burgerlijke staat en huishoudenspositie. *Bevolkingstrends* 55(2), blz. 39-52.

Duin, C. van, en C. Harmsen, 2009, Een nieuw model voor de CBS huishoudensprognose. *Bevolkingstrends* 57(3), blz. 20-42.

Jong, A. de, en J. de Beer, 2001, Het huishoudensprognosemodel. *Maandstatistiek van de Bevolking* 49(7), blz. 16-20.